

2013. évi keretből a Corvina Alapítvány terhére vásárolt anyagok

A kiemelkedő jelentőségű tételek szakmai indoklásai:

Könyvek

Abaúj Antikvárium és Aukciósház 69. könyvárverés

119. RÉTI Ödön: Viora - JUHÁSZ Gyula: Szép csöndesen - LUGOSI Döme: Színészjubiläum

RÉTI Ödön: Viora – Színmű egy felvonásban. JUHÁSZ Gyula: Szép csöndesen – Szegedi idill – Egyfelvonásos. LUGOSI Döme: Színészjubiläum – Ünnepi játék egy felvonásban. /A Szegedi Városi Színház műsora II./ (A Színházi Újság melléklete.) Szeged, 1924. „Színházi Újság”, 24. p; 14 p. 1 sztl. lev. 13 p. 1 sztl. lev. Kiadói papírborítóban. Kikiáltási ár: 36.000 Ft, Leütési ár: 36.000 Ft

A különösen ritka kiadványra egyik OSZK-katalógusban sem bukkantunk, s a Magyar Könyvészet sem ismeri. A kiadvány a korabeli színházi élet, színjátszás és színműirodalom kordokumentuma, külön jelentősége vidéki (szegedi) érintettsége. Mind az irodalomtörténeti, mind a színháztörténeti kutatások számára új információval, jelentőséggel bír. A megvásárolt tétel a Magyar Nemzeti Bibliográfia eddig ismeretlen darabja.

240. Zsidó áfium ellen való orvosság vagy a Morbus Hungaricus gyógyításának rövid vezérfonala. (Sokszorosított kézirat, több helyen a szerző sajátkezű javításaival.) (Budán, 1919. Az ismeretlen szerző.) 23 p. a szerző saját kézírásával és kisebb rajzaival. Kiadói, illusztrált papírborítóban. Számozott (50/40.) példány! Könyvészetileg nem ismert, baráti terjesztés céljából sokszorosított, különösen ritka antiszemita munka

A mindössze 50 példányban megjelent színes könyvmű is ismeretlen szerző alkotása, amelynek sem bibliográfiákban, sem katalógusokban nem bukkantunk nyomára. Az antiszemita művek iránti alapvetően magas gyűjtői érdeklődés és az alacsony példányszám tornázta fel ilyen magasra a beszerzési árat, amit rendkívüli ritkasága indokol.

Darabanth 17. nemzetközi árverés

11318. Az öt világrész. Kihúzzható képeskönyv 20 színezett chromolitográfiával. Budapest, Riegler, 1880 k.

A fenti képes mesekönyvet nagyon jó áron sikerült az Országos Széchényi Könyvtárnak megvásárolni. A sem bibliográfiai, sem közgyűjteményi szinten nem ismert mű megvásárlására a 2012. évben már kísérletet tettünk. Akkor egy másik példány 31.000 forintért kelt el aukción. Könyvtárunk sosem kezelte egyenrangúan a gyermek- és mesekönyveket, ezért találkozunk ebben a témában sokszor bibliográfiai is ismeretlen művekkel. Az ifjúsági műveknek ráadásul a fennmaradása is sokkal nehezebb. Külön örültünk annak, hogy a szóban forgó közepes állapotú példányt 10.000 Ft alatt sikerült beszerezni. A mű különlegessége, hogy a chromolitográfia elterjedésének korai szakaszában készülhetett. Rigler József papírneműgyárának nem a mesekönyv volt a fő profilja. Azt gyanítjuk, hogy ez a képeskönyv a dolgozók vagy az ügyfelek gyermekeinek készült reklámajándék.

Folyóiratok

Honterus Antikvárium 86. árverés

18. Mauthner Utmutatója a Magyar Gazdák és Kertészkedők Számára. XVI. évfolyam 1. szám 1914. jan. 10.

Budapest, 1914. Athenaeum. 226 p.

A bőségesen illusztrált, színes borítójú évkönyv jellegű kiadvány a korabeli gazdaságtörténet egyik forrása. Aukciókon 1-1 példány több 10.000 forint leütési áron szokott elkelní.

Nyugat Antikvárium 27. árverés

22. Harang, szépirodalmi és társ. folyóirat, I. évf. 1-2. sz., 1925. Szerkeszti Benkő Jenő. Anonymus Irod. Társ. 18 + 19 - 34 l. Fűzve.

Állományunkból eddig hiányzó irodalmi folyóirat induló számait sikerült megszereznünk.

Galambos- hagyaték Központi Antikvárium

Imago 1917, 1920, 1925 3 évf

A pszichoanalízis első reprezentatív folyóiratát S. Freud alapította. Számos magyar szerző itt publikálta először új felismeréseit, mint például Ferenczi Sándor, Hermann Imre Róheim Géza, René Spitz. Bizonyos számai több ezer euróért cserélnek gazdát.

Térképtár

Honterus Antikvárium 86. árverés

32. Földrajzi atlasz a magyar királyi honvéd hadapród iskolák számára. I. rész (az I. évfolyam számára). Budapest, 1898. Kogutowicz és Társa Magyar Földrajzi Intézete. 12 kétlapos térképlap, némelyik kihajtható

35. Kogutowicz Manó: Korea kézi térképe a határos mandsuriai területekkel. Mérték: 1 : 2,500.000. A legújabb adatok, Dr. Koto japáni tudós és az orosz katonai felvételek alapján feldolgozta --. Budapest, 1904. Magyar Földrajzi Intézet. Mérete: 48 x 61 cm

46. Történelmi atlasz a m. kir. hadapród iskolák számára. [Budapest, ca. 1910. M. Földrajzi Intézet.] 31 kétlapos térkép, némelyik kihajtható

Az Országos Széchényi Könyvtár Térképtára a nemzeti könyvtár részeként, alapfeladatuként gyűjti és őrzi a hungarika-térképeket, így minden, a gyűjteményből hiányzó Magyarországon megjelent kartográfiai dokumentumot.

KOGUTOWICZ Manó (1851-1908) katonatiszt, térképész, kiadó, az első magyar térképészeti vállalatnak, a MAGYAR FÖLDRAJZI INTÉZETNEK az alapítója (1890). Működése korszakalkotó a magyar kartográfiában, mert az első magyar térképészeti intézetet hozta létre. Ő maga is több iskolai atlasz és falitérkép készítője volt.

Elsőként 1882–1883-ban elkészítette Vas, majd Sopron vármegye iskolai falitérképét. Amikor Gönczy Pál Vallás- és Közoktatásügyi államtitkár 1883-ban megszemlélte a rajzokat, megtalálta Kogutowiczban azt az embert, aki képes az iskolákat jó minőségű, magyar nyelvű térképekkel ellátni. A kiváló minőségű térképekről beszámolt Trefort Ágoston kultuszminiszternek is. Ennek hatására Kogutowiczot még abban az évben Budapestre hívták, a Posner Irodalmi Műintézet kartográfiai intézete vezetőjének. 1884-90 között 30 vármegye falitérképét készítette el, 1:63 000, illetve 1:75 000 méretarányban, 4, 5, 6 színben.

Miután a Posner-cégnek nem voltak meg az eszközei, hogy mind a 72 vármegye térképét elkészítsék Kogutowicz javasolta Trefort Ágostonnak egy önálló állami intézmény felállítását, amely kizárólag térképek készítésével foglalkozik.

1890-ben sikerült a Vallás- és Közoktatásügyi minisztériummal nagyon kedvező szerződést kötni. Kizárólag az általuk szerkesztett térképeket ajánlották az oktatásban, de cserében vállalniuk kellett, hogy jó minőségű és elegendő magyar nyelvű atlaszt készítenek az iskolák számára. Így alakulhatott meg a híres bécsi Hölzel cég leányvállalataként a Hölzel és Társa Magyar Földrajzi Intézet. 1895-ben Eduárd Hölzel meghalt, így a budapesti cég teljesen önállósította magát Kogutowicz és Társa Magyar Földrajzi Intézet néven. Az intézet 1901-ben részvénytársasággá alakult és felvette a Magyar Földrajzi Intézet Rt. nevet.

A Földrajzi Intézet fennállása során nagyszámú, az iskolai oktatásban és a tudományos életben nélkülözhetetlen térképet, atlaszt és földgömböt készített, melyek nem csak tartalmukban voltak rendkívül megbízhatók, hanem kiváló grafikai igényességről is tanúbizonyságot tettek. Ezen térképek sorába tartoznak az árverésen megvett dokumentumok, melyek között megtaláljuk a katonai képzés fontos, és eddig a szakirodalom számára is ismeretlen a két atlaszát, valamint a 20. század elejének egyik közérdeklődésre számot tartó háborús konfliktusának helyszínét bemutató Mandzsúria-térképet.

Aprónyomtatványtár

Honterus Antikvárium 86.

13. "Nyitva a Szent Gellért Hullámfürdő" – Reklámplakát az 1940-körűli időszakból. Tervezte Gönczi-Gebhardt Tibor. Nyomtatta: Klösz Gy., Budapest. Felelős kiadó: Kenessey Elek. Méret: 17 x 24 cm

A közel 150 ezres grafikai plakátgyűjteményünkben igyekszünk teljességre törekedni, különösen a neves grafikusok hiányzó plakátjait próbáljuk beszerezni. A fenti plakát nem volt meg gyűjteményünkben.

Szőnyi Antikvárium 30.

245. 1848-49. A magyar szabadságharc röplapja. Újoncállítás

Különgyűjteményeink közül az egyik az 1848-49-es forradalom és szabadságharc anyagait (kisnyomtatványok, aprónyomtatványok, röplapok stb.) tartalmazza. Közel 1500 darabos a gyűjtemény. Ennek a gyűjteménynek darabjaként vettük meg a röplapot.

133. tétel, Nyomtatvány az 1848-49. évi névváltoztatásokról. Verzeichnik.

[H. é. ny.n.] 7 l. 674 db nevet tartalmaz, többek között Grosschmidt – Márai, Stettner – Zádor, Hirschl – Szarvady... Kettéhajtva. Nagyon ritka!

A kiadvány ritkaságát és jelentőségét mutatja, hogy az OSZK honlapjára is felkerült a beszerzés beszámolója:

Csepp a tengerben – érdekes beszerzések, különleges kiadványok

Így magyaríts!

Annak ellenére, hogy születésünkkor aggatják ránk, legtöbb esetben mégis úgy érezzük, hogy nevünk hozzánk tartozik, identitásunk része; nevünkől – hangzásából, jelentéséből – visszaáramlik valami ránk, viselőjére. A név megváltoztatása, legyen az saját döntés, családi állapot változás, társadalmi nyomás vagy kényszer, mintha személyiségünkön is mozdítana egy picit.

A vezetéknevek használata először a nemességnél jelent meg a 14-15. században, majd a városi polgárság, s végül a 16-18. századra a jobbágyság körében is elterjednek a családnevek. II. József 1718-ban törvényben írta elő a vezetéknev kötelező használatát, a németesítő törekvésekkel összhangban a német hangzású nevek váltak gyakorivá, például a zsidóság körében is, illetve rendeletekkel próbálták szabályozni és korlátozni a névváltoztatásokat és a német hangzás eltűnését. Érthető módon a reformkorra tehető az első névmagyarítási hullám, amely elsősorban a szláv hangzás visszaszorítását és a német és zsidó eredetű polgárság „magyariságát” érintette. Az utóbbiak közül főként azok döntöttek a névváltoztatás mellett, akik nemesi rangra emelkedtek. A névmagyarítás 1848-49-ben vált tömegessé, 1848 márciusától év végéig 526, 1849 júniusától a szabadságharc végéig 148 nagykorú magyarosította nevét. A szabadságharc bukása után azonban hatályon kívül helyezték ezeket a névváltoztatásokat, és kötelezték az érintetteket régi nevük újbóli felvételére, ám ennek többen ellenszegültek.

A névjegyzék – Verzeichnik –, amely a forradalom és szabadságharc idejének mind a 674 névváltoztatását felsorolja különösen fontos az OSZK számára, hiszen a Plakát- és Kisnyomtatványtár kiemelt területe az 1848-49-es dokumentumok gyűjtése és kutatása.

Azon meg sem lepődünk, hogy Schvarcz Feketére, Müller Malmayra magyarít. A nyelvújítás korának nyelvi leleményeit, s Jókai – aki melleleg a nemesi Jókayt hagyta oda –, Mikszáth beszélő neveinek hangulatát idézik meg a névpárok: így lesz Bachból Pataky, Fikszelből Rókásy, Mausburgerből Egervári, Hirschfeld Erdeyként, Krenoss pedig Tormásyként hangzik magyarabbul.

E 19. századi dokumentum, az érdekes játékon túl, fontos történettudományi, társadalom- és kultúrtörténeti forrása az 1848-49-es időszaknak.

Összesítés a 2013. évi 1.178.701.- keret felhasználásáról:

Hiányzó hungarikum könyvre:	192 db	773.105.- Ft értékben
Hiányzó hungarikum folyóiratra:	33 db	159.001.- Ft értékben
Színháztörténeti tár részére:	5 db	9.175.- Ft értékben
Térképtár részére:	5 db	76.002.- Ft értékben
Zeneműtár részére:	11 db	18.210.- Ft értékben
Aprónyomtatványtár részére:	19 db	144.091.- Ft értékben
összesen	265 db	1.179.584.- Ft értékben

A 2012. évi 1 % keretből a Corvina Alapítvány terhére vásárolt anyagok

A kiemelkedő jelentőségű tételek szakmai indoklásai:

Színháztörténeti Tár

Portobello Aukciósház 10. aukciója

293. Beaumarchais: A sevillai borbély vagy haszontalan elővigyázat. Rendezőpéldány, 1908, kézirat.

A sevillai borbély kéziratos példánya a Színművészeti Akadémia 1908. márciusi vizsgálódásának rendezőpéldánya tartalmazza a szövegjavítások és a szöveghúzások mellett a színpadi járásokat és beállításokat, a színészek egy-egy dialógus alatti színpadi elhelyezkedését és elmozdulásait is. Forrásértékét tekintve ritka dokumentum, nagyon kevés, a színművészeti akadémiai színpadi megvalósulásának ilyen jellegű dokumentuma maradt fenn.

325. Pécsi Sándor szereppéldánya Bertolt Brecht Kaukázusi krétakör c. színművének előadásához. Madách SzínházAzdak szerepe. Gépirat autográf bejegyzésekkel.

326. Pécsi Sándor szereppéldánya Gogol A revizor c. színművének Madách Színház, A polgármester szerepe. Gépirat autográf bejegyzésekkel.

Az aukción kínált, Pécsi Sándorral kapcsolatos dokumentumok – magán az előadásszövegen kívül – a művész javításait, a szövegértelmezésre és a szövegmondásra vonatkozó megjegyzéseit is tartalmazzák. Pécsi hihetetlenül és szinte egyedülállóan gazdagon jelölt, s színpadi megmozdulásainak szinte minden pillanatát, szövegmondásának minden hangsúlyát lekottázta. Ritkán lehet találkozni olyan forrással, amely ilyen gazdagon dokumentálja a színészi akciókat, és így leírhatóvá és elemezhetővé teszi Pécsi alakításait, amelyeket nem őrizhettek meg olyan, pontosabban dokumentáló későbbi eszközök, mint a színházi videofelvételek.

Studio Antikvárium 29. aukciója

486. Színlap. Die Anna-Lise. Städtisches Theater in Pesth. 1859. ápr. 25.

Az egykor az Erzsébet téren álló Nottheater, azaz a németül játszó pesti Városi Színház, 1852-től 1870-ig működött. Tizennyolc évi működés napról napra nyomtatott színlapjai közül az Országos Széchényi Könyvtárban mindössze 115 db, 1859-ből összesen 15 db található. Az árverésen szereplő 1859. április 25-i színlap sem lelhető fel az OSZK állományában. A Nottheater műsorszervezésének, illetve a műsorszervezésből következő dokumentumkibocsátásának ismeretében a színház „termelése” ez alatt az idő alatt legalább 5.000 nyomtatványra tehető. A nemzeti könyvtár állománya, így a 19. század harmadik negyede hungarikumnak számító német színi nyomtatványait tekintve igen hiányos. A színlap megvásárlásával ennek a töredékes nyomtatvány- illetve színházi forrásanyagának a hiányait kívánjuk pótolni, minél teljesebbé téve a megvételre kínált darabokkal a korszakra vonatkozó dokumentum-együttest.

Könyv

Stúdió Antikvárium 29. árverés 2013. november 28.

403. Dagley, R(ichard): Lehrbuch der Zeichnung und Malerei. Aus dem Englischen. Herausgegeben von Christ(ian) Friedrich Michaelis. Mit sieben Kupfern. Pesth, 1820. Hartleben's Verlag.

Robert Dagley A compendium of the theory and practice of drawing and painting, illustrated by technical terms in art c. művének német fordítása Pesten 1820-ban jelent meg a Hartleben nyomdában. Petrik bibliográfiája ismeri ezt a kötetet, de sem az Országos Széchényi Könyvtár katalógusaiban, sem a MOKKA-R-ben, sem a MOKKA-ban nem található belőle példány. A korai rajz és festészeti tankönyvet, a Hartleben nyomda korai kötetét a régi magyarországi nyomtatványok hiánypótlásaként vettük meg. Korabeli papírkötésben, gerincén aranyozott címkével, szép állapotban van.

Folyóiratok

Központi Antikvárium 129. árverés

38. Opál. Szépirodalmi, művészeti és kritikai folyóirat 13-14. szám szerk.: Horváth-Szabó István Zsinórral átfűzött, kiadói papírborítóban. Az első borító rombusz alakú középdíszében bájos rajz látható a címszöveggel. Mellette kézzel írva "13-14" feltehetően a lap számát jelenti.

Az OPÁL c. kiadvány átmenetet képez a hagyományos folyóirat és az eredeti képzőművészeti alkotás (Artbook) között. A szakbibliográfiák nem ismerik. A most beszerzett darab az ismeretlen számú sorozat 2. darabja.

Honterus Ant 87. árverés

196. tétel Flirt 1903-as, I. évfolyam 33-52. szám (1903. aug. 16-dec. 27.) Szalonéclzlap. Szerkesztette Horváth János [Heltai Jenő]. [Budapest, 1903. Korvin Testvérek – Beer E.] Számonként 20 p. A színes papírborítók bekötve. Kiadói egésvászon-kötésben. 20 szám egybekötve

A FLIRT a múlt század eleji folyóirat irodalom különleges darabja. Az első magyar nyelvű erotikus lapnak számít. Sikamlós szövegeit egyedül Heltai Jenő írta. Az illusztrációk inkább a korabeli divatról és a szecessziós ízlésről szólnak.

Összesítés a 2012. évi 1 %: 325.000.- keret felhasználásáról:

Hiányzó hungarikum könyvre:	41 db	161.622.- Ft értékben
Hiányzó hungarikum folyóiraatra:	5 db	90.900.- Ft értékben
Színháztörténeti tár részére:	7 db	39.392.- Ft értékben
Térképtár részére:	2 db	12476.- Ft értékben
Kézirattár részére:	1 db	18.400.- Ft értékben
Aprónyomtatványtár részére:	1 db	1.265.- Ft értékben
Összesen	57 db	324.055.- Ft értékben